

KINNITATUD
sotsiaalkaitseministri 28.05.2015
käskkirjaga nr 98
MUUDETUD
sotsiaalkaitseministri 31.03.2016
käskkirjaga nr 33
MUUDETUD
sotsiaalkaitseministri 11.02.2017
käskkirjaga nr 20
MUUDETUD
sotsiaalkaitseministri11.2018
käskkirjaga nr

Asendushoolduse kvaliteedi tõstmise

Abikõlblikkuse periood

01.01.2015–31.12.2020

Rakendusasutus

Sotsiaalministeerium

Rakendusüksus

SA Innove

Toetuse saaja

Sotsiaalministeerium

Partnerid

Sotsiaalkindlustusamet

Tervise Arengu Instituut

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

SISUKORD

<u>MÕISTED</u>	3
1. TOETUSE ANDMISE TINGIMUSTE KIRJELDUS	4
<u>1.1 SEOS RAKENDUSKAVAGA</u>	4
<u>1.1.1 PRIORITYETNE SUUND</u>	4
<u>1.1.2 PRIORITYETSE SUUNA ALAEESMÄRK</u>	4
<u>1.1.3 MEETME NIMETUS</u>	4
<u>1.1.4 MEETME EESMÄRK</u>	4
<u>1.2 TOETUSE ANDMISE TINGIMUSED</u>	4
<u>1.2.1 EESMÄRK</u>	4
<u>1.2.2 TULEMUS</u>	4
<u>1.2.4 EELARVE</u>	7
<u>1.2.5 SIHTRÜHMAD</u>	7
<u>2.1 ASENDUSHOOLDUSE VORMIDE MITMEKESISTAMINE NING TUGITEGEVUSTE ARENDAMINE JA PAKKUMINE</u>	8
<u>2.2 JÄRELHOOLDUSE ARENDAMINE</u>	13
3 NÄITAJAD	14
4 TOETUSE ANDMISE TINGIMUSTE MÕJU LÄBIVATELE TEEMADELE	15
5 SEOS PRIORITYETSE SUUNA TEISTE MEETMETE, TOETUSE ANDMISE TINGIMUSTE JA AVATUD TAOTLUSVOORUDEGA	17
6 SEOS VALDKONDLIKE ARENGUKAVADEGA	18
7 TOETUSE ANDMISE TINGIMUSTE RAKENDAMINE	19
<u>7.1 Toetuse saaja ja partneri kohustused</u>	19
<u>7.2 Kulude abikõlblikkus</u>	19
<u>7.3 Toetuse maksmine</u>	20
<u>7.4 TAT muutmine</u>	21
<u>7.5 Toetuse kasutamiseqa seotud teabe ja seirearuannete esitamine</u>	22
<u>7.6 Finantskorrektsioonid</u>	23
<u>7.7 Vaiete menetlemine</u>	23
8 RISKIDE HINDAMINE	24
9 LISAD	24

Mõisted

Asendushooldus – lapse hooldamine väljaspool tema enda perekonda, sealhulgas lapse paigutamine hooldus- või eestkostja perekonda, lapsendamine või asenduskodusse suunamine. Asendushooldusena ei käsitata lapse ajutist või pikaajalist viibimist ravi- või rehabilitatsiooniasutuses, turvakodus, varjupaigas, tugiperes, kasvatuslike erivajadustega laste koolis või vanglas. Asendushooldus jaguneb perepõhiseks asendushoolduseks ja asenduskoduteenuseks.

Perepõhine asendushooldus – lühi- või pikaajalise hoolduse korraldus, mille puhul laps on paigutatud peresse, mille vanem(ad) on valitud ja ette valmistatud asjakohast hooldust pakkuma. Perepõhise asendushoolduse vormid on perekonnas hooldamine, eestkoste määramine ja lapsendamine.

Perekonnas hooldamine – isiku hooldamine perekonnas, mille liikmete hulka ta ei kuulu ning mis toimub valla- või linnavalitsuse ja hooldamisele võtja vahel sõlmitud kirjaliku lepingu alusel.

Eestkoste määramine – lapsele, kelle kummalgi vanemal ei ole esindusõigust, kohtu poolt eestkostja määramine. Eestkostja ülesanne on eestkostetava seaduslik esindamine ning eestkostetava isiku ja vara eest hoolitsemine oma ülesannete piires.

Lapsendamine – toimub perekonnaseaduse alusel kohtu otsusega. Lapsendamise tulemusel tekivad lapsendaja ja lapsendatu vahel samad õigused ja kohustused, mis bioloogilise lapse sünni korral.

Asenduskoduteenus – riiklikult rahastatav enamasti institutsionaalne hoolekandeteenus, mille eesmärk on lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaste elutingimuste võimaldamine, talle turvalise ja arenguks soodsa elukeskkonna loomine ning lapse ettevalmistamine võimetekohaseks toimetulekuks täiskasvanuna.¹

Professionaalne tugiisikuteenus asendushoolduselt elluastujale – isiku iseseisvat sotsiaalmajanduslikku toimetulekut soodustav teenus, mis seisneb juhendamises, julgustamises ja motiveerimises ning iseseisvuse ja vastutusvõime arendamises.

Toimetulek – isiku või perekonna füüsiline või psühhosotsiaalne võime igapäevases elus toime tulla.²

Toimetulekuraskus – isiku või perekonna toimetulekut raskendav ajutine või püsiv asjaolu, mille tulemusena igapäevaelu vajaduste rahuldamine, õiguste realiseerimine ja kohustuste täitmine konkreetses elukeskkonnas ei ole isikule või perekonnale jõukohane.

¹ Sotsiaalhoolekande seadus. Vastu võetud 08.02.1995, kehtiv versioon alates 01.07.2015
<https://www.riigiteataja.ee/akt/121032014005?leiaKehtiv>

² *Ibid.*

Toetuse andmise tingimused on koostatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *struktuuritoetuse seadus*) § 16 lõike 1 alusel.

1. Toetuse andmise tingimuste kirjeldus

1.1 Seos rakenduskavaga

1.1.1 Prioriteetne suund

Sotsiaalse kaasatuse suurendamine

1.1.2 Prioriteetse suuna alaeesmärk

Hoolekandeteenuseid saanud erivajadustega, hoolduskoormusega ja toimetulekuraskustega inimeste osalemine tööturul on suurenenud või nende toimetulek on paranenud.

Rakenduskava väljundnäitaja	Perepõhiste asendushoolduse vormide pakkujate arv
------------------------------------	---

1.1.3 Meetme nimetus

Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused

1.1.4 Meetme eesmärk

Hoolekandeteenuseid saanud erivajadustega, hoolduskoormusega ja toimetulekuraskustega inimeste osalemine tööturul on suurenenud.³

1.2 Toetuse andmise tingimused

1.2.1 Eesmärk

Suurendada perepõhise asendushoolduse pakkujate hulka.

Parandada asendushoolduse kvaliteeti ning arendada asendushoolduse tugi- ja järelhooldusteenuseid.

1.2.2 Tulemus

Perepõhise asendushoolduse pakkujate arv on suurenenud. Asendushoolduse kvaliteet on paranenud ning asendushoolduse tugi- ja järelhooldusteenused on välja arendatud.

1.2.3. Vajalikkuse põhjendus

2014. aasta lõpus Sotsiaalministeeriumis valminud vanemliku hoolitsuseta laste asendushoolduse poliitikasoovituste roheline raamat (edaspidi asendushoolduse roheline raamat) seab asendushoolduse strateegilisteks eesmärkideks perepõhise asendushoolduse osakaalu suurenemise, asendushoolduse kvaliteedi paranemise, tõhusama asendushoolduselt elluastumise ettevalmistuse ning järelhoolduse arendamise. Seatud eesmärgid aitavad tagada, et asendushooldusele paigutatud laste õigused ja heaolu on tagatud ning asendushoolduselt elluastuvad noored on täiskasvanuna iseseisvalt toimetulevad.⁴

Enne strateegiliste eesmärkide püstitamist tegi Sotsiaalministeerium 2013. aastal asendushoolduse kontseptsiooni alusanalüüsi, millest selgus, et Eestis domineerib asendushoolduse vormide seas jätkuvalt institutsionaalne asendushooldus ehk asenduskoduteenus. Selle põhjused on ühelt poolt ajaloolised, teisalt aga seotud asendushoolduse institutsionaalse ja organisatsioonilise korralduse ning rahastamisega.

³ Vastavalt Eesti Keele Instituudi soovitusel on käesolevas TATs sõna "toimetulekuraskustega" asemel kasutatud sõna "toimetulekuraskustes".

⁴ Vanemliku hoolitsuseta laste asendushoolduse poliitikasoovituste roheline raamat, http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Asendushooldus/ah_rr_dets_2014.pdf

Seega on asendushoolduse deinstitutionaliseerimise ja perepõhise asendushoolduse arendamise keskseks eelduseks Eesti asendushoolduse süsteemi institutsionaalne ja organisatsiooniline ümberkorraldamine ning rahastamispoliitika muutmine viisil, mis loob tingimused perepõhise asendushoolduse vormide arendamiseks võimalikult ühtsetel alustel.

Üldreeglina tagab perepõhine hooldus noortele võrreldes institutsionaalse hooldusega parema ettevalmistuse iseseisvaks toimetulekuks täiskasvanuna ja toetab enam nende sidustumist kogukonnaga. Eestis 2011. aastal asenduskodus kasvavate noorte seas tehtud uuringust⁵ selgus, et nende ettevalmistus elluastumiseks ja iseseisvaks eluks ei ole piisav. Asenduskodus ehk institutsionaalsel hooldusel kasvanud noortel on hilisemas elus vähem võimalusi tulla edukalt toime hariduse omandamisega ja tööturul, samuti on suurem tõenäosus olla sotsiaalselt isoleeritud ning vajada riigi abi vähese sissetuleku tõttu. Riigikontrolli 2009. aasta audit näitas, et kohalike omavalitsuste esindajate hinnang asenduskodust elluastujate hilisemale toimetulekule on skeptiline: vaid 29% hindas, et asenduskodus viibinud noored saavad elus hakkama, 17% arvates on nende toimetulek rahuldav ning 45% leidis, et nad ei saa hakkama.⁶

Asendushooldusel viibis 2013. aastal kokku 2584 last, kellest 1026 last (592 poissi ja 434 tüdrukut, neist puudega 434 last) sai asenduskoduteenust, 226 last (115 poissi ja 111 tüdrukut, neist puudega 34 last) oli perekonnas hooldamisel ning 1332 last (680 poissi ja 652 tüdrukut, neist puudega 90 last) kasvas eeskostja perekonnas. Asendushooldusel viibivate laste arv on järjepidevalt vähenenud, kuid kõige enam on vähenenud nende laste arv, kes on paigutatud perekonnas hooldamisele. Kui 2003. aastal oli perekonnas hooldamisel 1081 last (536 poissi ja 545 tüdrukut), siis 2013. aasta lõpus oli selliseid lapsi vaid 226. Perekonnas hooldamisel olevate laste arv on vähenenud seoses laste koguarvu vähenemisega Eestis ning seetõttu, et hooldusperedest saavad hiljem eestkostepered. Siiski on perekonnas hooldamisel olevate laste arv vaadeldavatel aastatel võrreldes teiste asendushoolduse vormidega vähenenud proportsionaalselt kõige enam. Samal ajal on institutsionaalsele asendushooldusele paigutamise osakaal jäänud praktiliselt samaks. 2013. aasta jooksul paigutati perepõhisele asendushooldusele 71% asendushooldusele paigutatud lastest, 2014. aastal oli esialgsetele kinnitamata andmetele tuginedes sama näitaja 65,7%. Perepõhise asendushoolduse osakaalu suurendamiseks nähakse asendushoolduse rohelises raamatus vajadust parandada hooldusperede ettevalmistuse kvaliteeti ja kättesaadavust ning arendada ja pakkuda peredele lapse perekonda paigutamise järel tugiteenuseid. Võttes arvesse nii TAT raames teostatavaid tegevusi kui riigieelarvest finantseeritavaid tegevusi, võib prognoosida, et aastal 2020 paigutatakse perepõhisele asendushooldusele 75% asendushooldusele paigutatud lastest.

Eestis on seni puudunud võimalus pakkuda perepõhist asendushooldust spetsiifilisema ja suurema hooldusvajadusega vanemliku hoolitsuseta lastele. Seetõttu on täiendavalt vajadus ka kutseliste erihooldusperede järele, kes on saanud spetsiaalse ettevalmistuse ja väljaõppe just erihooldust vajavatele lastele ja noortele hoolduse pakkumiseks.

Perepõhise asendushoolduse osatähtsuse suurenemiseks on vajalik süsteemne lähenemine, mis ühelt poolt tegeleb perekonnas hooldamise võimaluste mitmekesistamisega ning teiselt poolt perekonda hooldamisele paigutamise soodustamisega.

Perepõhise asendushoolduse osatähtsuse suurenemise üldiseks eelduseks võib pidada nii laiemat üldsust, võrgustikku kuuluvate spetsialistide kui ka võimalike uute asendushooldust pakkuvate perekondade teadlikkuse paranemist perepõhise asendushoolduse vajalikkusest.⁷

⁵ Asenduskodudes kasvavad noorte valmisolek iseseisvaks eluks. Pirjo Turk. Poliitikauuringute Keskus PRAXIS. Tellija: SOS Lasteküla Eesti Ühing http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Too-ja_Sotsiaalpoliitika/Asenduskodude_uuring.pdf

⁶ Hooldusperedest elluastunute hilisema toimetuleku kohta anti samas positiivsemaid vastuseid. Siinjuures tuleb aga arvestada, et hooldusperes kasvavad enamasti lapsed, kellel ei ole puuet ega raskeid käitumishäireid, millest tulenevalt on neil juba eelduslikult suurem tõenäosus edasises elus paremini hakkama saada.

⁷ Vanemliku hoolitsuseta laste asendushoolduse poliitikasoovituste roheline raamat, http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Asendushooldus/ah_rr_dets_2014.pdf

Hoolimata suundumusest perepõhisele asendushooldusele tuleb arvestada, et 2013. aasta lõpu seisuga sai asenduskoduteenust 41% kõigist asendushooldusel olevatest lastest. Suur hulk nendest lastest (ligikaudu 40%) on puudega. Puudega lastest omakorda 86% on raske ja sügava puudega lapsed, kellest suurem osa vajab ka edaspidi kompleksset ööpäevaringset hooldusteenust ning seetõttu ei ole nende paigutamine perepõhisele asendushooldusele võimalik. Seega on samal ajal vajadus panustada asenduskoduteenuse kvaliteedi parandamisse, pakkudes eelkõige töötajatele vajalikku ettevalmistust ning tuge teenuse pakkumise ajal.

Samuti on vajalik arendada asenduskoduteenuse üle tehtavat järelevalvet, et tagada teenust saavate laste õigused ja heaolu ning pakkuda teenuseosutajatele nõu ja tuge vajalike muutuste elluviimisel. Järelevalve tegemist asenduskoduteenuse kvaliteedi ja tulemuslikkuse üle on analüüsinud õiguskantsler 2013. aastal valminud asenduskoduteenuse analüüsi raames⁸, mis põhines kontrollkäikudel pooltesse asenduskodudesse (35-st 18-sse) üle Eesti. Analüüsis on välja toodud, et järelevalve toimib, kuid see erineb maakonniti nii teenusele kehtestatud nõuete tõlgendamise, järelevalve regulaarsuse, eel- ja järelkontrolli tegemise kui ka järelevalvemeetodite poolest.

Eelnevalt kirjeldatud vajadustest lähtuvalt alustatakse asendushoolduse rohelises raamatus välja toodud eesmärkide täitmiseks tegevuste elluviimist Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Planeeritud tegevused aitavad suurendada perepõhise asendushoolduse osakaalu, parandada asendushoolduse kvaliteeti ning aidata kaasa sellele, et asendushooldusel viibivad noored on tulevikus võimalikult hästi ette valmistatud iseseisvasse ellu astumiseks.

Aastas lahkub asendushoolduselt täiskasvanuikka jõudmise või muudel põhjustel iseseisvasse ellu astumise tõttu ca 230 noort. Erinevalt peres kasvamisest ei toimu asendushoolduselt elluastumine järk-järgult, vaid on seotud kas täisealiseks saamisega või õpingute lõpetamisega ning iseseisev toimetulek tuleb saavutada kohe pärast asendushoolduselt lahkumist.

Ehkki Eestis on järelhooldus asendushoolduse kontekstis viimastel aastatel üha enam tähelepanu pälvinud, vajab asendushoolduselt lahkumise ja järelhoolduse käigus pakutav tugi ekspertide ja spetsialistide hinnangul täiendavat arendamist. Õnneks on lisandunud mõningaid toetavaid meetmeid, nagu näiteks Euroopa Sotsiaalfondi 2007–2013 perioodi vahenditest juhtprojektina osutatav tugiisikuteenus asendushoolduselt lahkunud noortele.

Üheks väiksemaks sihtrühmaks asendushooldusel viibivatest lastest on saatjata lapsed, alaealised inimkaubanduse ja seksuaalse väärkohtlemise ohvrid. Euroopa Liit peab inimkaubanduse tõkestamist ja ennetamist ning ohvrite kaitset väga tähtsaks. On oluline suurendada nende asendushoolduse pakkujate ja võrgustikku kuuluvate spetsialistide valdkondlikku teadlikkust, kes tegelevad saatjata alaealiste ning inimkaubanduse ja seksuaalse väärkohtlemise ohvritega.

2013. aastal Sotsiaalministeeriumis valminud asendushoolduse kontseptsiooni alusanalüüs selgitab, et asendushoolduselt lahkumise ettevalmistamise ja järelhoolduse korralduse parandamiseks tuleb kavandada seiretegevusi ja uuringuid, et selgitada välja asendushoolduselt lahkuvate ja lahkunud noorte edasine toimetulek iseseisvas elus ning kogetavad probleemid ja riskid.⁹ Samuti on oluline pöörata senisest enam tähelepanu asendushoolduselt lahkuvate noorte elluastumise protsessi toetamisele ja järelhoolduse arendamisele, et aidata kaasa noorte tööturule sisenemisele ja/või seal püsimisele, mis on omakorda eelduseks võimalikult iseseisvale sotsiaalsele ja majanduslikule toimetulekule.

⁸ http://lasteombudsman.ee/sites/default/files/asenduskoduteenuse_analuuus_0.pdf

⁹ Asendushoolduse kontseptsiooni alusanalüüs, Sotsiaalministeerium 2013, http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/ahk_alusanalyyys_dets_2013.pdf

Meetme 2.2 „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“ tegevuse 2.2.2 „Asendushoolduse kvaliteedi parandamine asendushoolduse vormide mitmekesistamise, tugiteenuste ja järelhoolduse arendamise kaudu“ raames kavandatavate tegevuste kaudu toetatakse nii asendushoolduselt lahkujate kui tööturul vähem soodsas olukorras oleva kliendirühma paremat toimetulekut, soodustades nende sotsiaalset lõimitust kogukonnaga ning osalemist tööturul.

1.2.4 Eelarve

		Summa	Osakaal
1	ESF toetus	5 100 000	85%
2	Riiklik kaasfinantseering	900 000	15%
3	Omafinantseering	0	0
4	Eelarve kokku	6 000 000	100%

1.2.5 Sihtrühmad

Asendushoolduselt lahkuvad ja lahkunud noored.

Asendushoolduse pakkujad (perekonnas hooldajad, eestkostjad, lapsendajad, asenduskoduteenuse osutajad) ja muud ööpäevaringsed asutusepõhised teenusepakkujad, kus asendushooldusel olevad lapsed võivad viibida (näiteks turvakodud, rehabilitatsiooniasutused, käitumisprobleemidega lastele mõeldud kinnise iseloomuga lasteasutused jne) ning asendushooldusel viibivad lapsed ja noored.

Asendushoolduse valdkonna spetsialistid kohalikul ja riiklikul tasandil.

2 Tegevuse kirjeldus tulemuste saavutamiseks

2.1 Asendushoolduse vormide mitmekesistamine ning tugitegevuste arendamine ja pakkumine

Tegevuse raames tagatakse vajalik ettevalmistus ja tugiteenused asendushoolduse pakkujatele ning arendatakse asenduskoduteenuse üle tehtavat järelevalvet. Lisaks arendatakse ja piloteeritakse kutselise erihoolduspere teenust ning viiakse ellu teavitustegevused, et suurendada perepõhise asendushoolduse osakaalu.

Kõikide tugitegevuste arendustegevuste elluviimisel korraldatakse vajaduse korral töögrupe ja koosolekuid ning kaasatakse vajaduse korral sihtrühmi ja eksperte (sh väliseksperite). Selleks, et luua sihtrühma toetavad parimad võimalikud tugitegevused, osaletakse vajaduse korral teemaga seotud koolitustel ja kohtumistel nii Eestis kui väljaspool Eestit.

Tugitegevuste arendamiseks ning elluviimise paremaks korraldamiseks tehakse perioodi jooksul vahehindamisi. Tegevuste tulemuslikkuse väljaselgitamiseks ning tegevuste jätkamise planeerimiseks peale TAT perioodi lõppu tehakse lõpphindamised.

2.1.1 Asendushoolduse koolitused

Asendushoolduse koolitustegevused viiakse ellu kolmel suunal:

- koolitused perepõhise asendushoolduse pakkujatele;
- täienduskoolitused asenduskoduteenuse osutajatele;
- täienduskoolitused asendushoolduse pakkujatele ja võrgustikku kuuluvatele spetsialistidele, kes tegelevad saatjata alaealiste ning inimkaubanduse ja seksuaalse väärkohtlemise ohvritega.

Kõikide suundade puhul toimub tegevus kolmes etapis: sihtrühma vajaduste analüüs, analüüsil põhinevate koolitusprogrammide väljatöötamine ja/või edasiarendamine ning koolituste korraldamine.

Täienduskoolitused perepõhise asendushoolduse pakkujatele

Perepõhise asendushoolduse koolituste suunal arendatakse edasi Ameerika Ühendriikide ja Rootsi päritolu PRIDE koolitust, mida Eestis on hooldusperede ja lapsendajate koolitamiseks kasutatud alates 2002. aastast. PRIDE koolitus on tõendus põhine programm, mis koosneb moodulitest. Eestis on senini koolitusi korraldatud vaid osaliselt – toimunud on peamiselt eelkoolitused ning väiksemas mahus põhikoolitused. Samuti on ette valmistatud mõned koolitajate grupid. PRIDE koolituste järjepidevat arendustegevust, sealhulgas materjalide kaasajastamist, õpetajate täiendusõpet ning koolituste tulemuslikkuse hindamist toimunud ei ole. Probleeme on valmistanud ka koolituste kättesaadavus, muu hulgas piirkondlike vajaduste arvestamine. Tegevuse käigus analüüsitakse praegu pakutava PRIDE koolituse sisu ja vastavust Eesti spetsiifikale, samuti osaliselt rakendatud koolituse vastavust sihtrühma vajadustele, koolituste kättesaadavust ja ligipääsetavust ning koolitajate täiendusõppega seotud vajadusi. Analüüsi eesmärk on nii kitsaskohtade väljatoomine kui ka järeldused ja ettepanekud perepõhise hoolduse koolitusvaldkonna süsteemseks arendamiseks. Kaasates valdkonna eksperte ja huvirühmi, tehakse esmalt analüüs ja vajalikud arendustegevused, seejärel alustatakse uuendatud kujul koolituste pakkumist.

Täienduskoolitused asenduskoduteenuse osutajatele

Asenduskoduteenuse pakkujate täienduskoolituse sihtrühmaks on asenduskodude kasvatusalatootajad ja perevanemad. Tegevus keskendub esmalt olemasoleva süsteemi ja õppekavade analüüsile, mille raames vaadatakse muu hulgas üle kasvatusalatootajale vajalikud oskused ja pädevus, nende vastavus kehtivatele täienduskoolitusprogrammidele ning eelnevast tulenevad muutmisvajadused. Analüüs tehakse 2016. aastal ning seejärel

planeeritakse vajalikud muutused asenduskoduteenuse osutajate kvalifikatsiooninõuetele¹⁰, pakutavate koolituste sisule ja kättesaadavusele. Koolituste pakkumist alustatakse 2016. aasta lõpus peale vajalike arendustegevuste elluviimist.

Täienduskoolitused asendushoolduse pakkujatele ja võrgustikku kuuluvatele spetsialistidele, kes tegelevad saatjata alaealiste ning inimkaubanduse ja seksuaalse väärkohtlemise ohvritega

Kolmandal suunal pakutakse koolitusi asendushoolduse pakkujatele ja võrgustikus töötavatele spetsialistidele, kes tegelevad saatjata alaealistega, inimkaubanduse ohvritega ja seksuaalselt väärkoheldud lastega. Tegevuse vajadus tuleneb asjaolust, et nimetatud sihtrühmadel on õigus saada asenduskoduteenust ja perekonnas hooldamist alates 2013. aastast ning nendele lastele teenuste osutamise kompetents on alles välja kujunemas. Samas on tegemist sihtrühmaga, kellel on võrreldes teiste lastega mõnevõrra erinevad vajadused ning seetõttu tuleb spetsialistidele, kes selle sihtrühmaga töötavad, tagada tavapärasest erinev ettevalmistus. Tegevuse esimese etapina selgitatakse välja koolitusvajadused 2016. aasta teisel poolel, mille järel planeeritakse ja viiakse ellu vajalikud arendustegevused ning alustatakse koolituste pakkumist 2017. aastal.

Sihtrühm: perepõhise asendushoolduse pakkujad, asenduskoduteenuse osutajad, asendushoolduse valdkonna spetsialistid

Tegevuse elluvijja: Sotsiaalministeerium, Tervise Arengu Instituut

Tegevuste üldajaraam: 2015–2020

2.1.2 Asendushoolduse tugiteenuste pakkumine ning kutselise erihoolduspere teenuse piloteerimine

Asendushoolduse tugiteenuseid pakutakse kahele sihtrühmale: perepõhise asendushoolduse pakkujad ja asenduskoduteenuse osutajad.

Tugiteenused perepõhise asendushoolduse pakkujatele

Peredele pakutakse mitmesuguseid nõustamisteenuseid ja mentorlust. Perepõhise asendushoolduse pakkujatele tugiteenuste arendamine toimub juhtprojektina ning selle raames pakutakse peredele nõustamisteenuseid (näiteks telefoni- ja internetinõustamist, grupinõustamist, individuaalset psühholoogilist nõustamist) ja mentorlust ning teenuste osutamise käigus selgunud perede vajadustele vastavaid teisi tugiteenuseid. Tegevus on vajalik, et toetada asendushooldust pakkuvaid perekondi ajal, mil laps on perekonda jõudnud ning tekivad raskused, millega perel üksi on keeruline toime tulla. Tegevuse tulemusel paraneb perepõhise asendushoolduse kvaliteet ning väheneb asendushoolduse teistele vormidele ümberpaigutatud laste arv. Tegevuse pakkumisel võetakse aluseks Sotsiaalministeeriumi rahastatud ning MTÜ Oma Pere poolt alates 2013. aastast katsetatud tugiteenused lapsendajaperedele.

Sihtrühm: perepõhise asendushoolduse pakkujad

Tegevuse elluvijja: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeerium

Tegevuste üldajaraam: 2015–2020

Tugiteenused asenduskoduteenuse osutajatele

Asenduskodu kasvatusala töötajatele ja juhtidele pakutakse nõustamis- ja

¹⁰ Sotsiaalhoolekande seaduse § 15⁹

juhendamisteenuseid ning teenuste osutamise käigus selgunud teenuseosutajate vajadustele vastavaid teisi tugiteenuseid (sh supervisioonid ja kovisioonid). Tegevus aitab vältida asenduskoduteenuse osutajate professionaalset läbipõlemist ja sellest tingitud personali voolavust. See omakorda tähendab asenduskodus viibivate laste jaoks püsivamat ja stabiilsemat elukorraldust. Samuti aitavad tugiteenused töötajatel leida lahendusi keerulistes olukordades ning kokkuvõttes parandada asendushoolduse kvaliteeti. Tegevused hõlmavad teenuse vajaduse väljaselgitamist, teenuseosutajate leidmist ning teenuse korralduse, protsessi ja mõju jälgimist ja hindamist nii enne kui pärast tegevuste toimumist.

Sihtrühm: asenduskoduteenuse osutajad, asendushoolduse valdkonna spetsialistid

Tegevuse elluvijja: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeerium

Tegevuste üldajaraam: 2015–2020

Kutselise erihoolduspere teenuse piloteerimine (alates 2017. aastast)

Asendushoolduse vormide mitmekesistamiseks on planeeritud kutselise erihoolduspere teenuse piloteerimine. Kuna asendushooldust vajavad lapsed on järjest keerulisemate erivajadustega, millega toimetulekuks on vaja nii spetsiaalset ettevalmistust kui rohkem aega lapsega tegelemiseks, edendatakse vabatahtliku perekonnas hooldamise kõrval ka muid perekonnas hooldamise erivorme. Kutseline erihoolduspere on asendushoolduse rohelise raamatu kohaselt perekond, kes tagab lapse hooldamise ja kasvatamise ööpäev läbi, saades oma tegevuse eest ka tasu. Kutselise erihoolduspere vajadus tuleneb asjaolust, et praegu puudub võimalus pakkuda perepõhist asendushooldust spetsiifilisema ja suurema hooldusvajadusega vanemliku hoolitsuseta jäänud lastele (näiteks käitumis- ja sõltuvusprobleemidega või raskema puudega lapsed ja alaealised õigusrikkujad) ning need lapsed suunatakse peamiselt asenduskodusse. Samas vajavad sedalaadi probleemidega lapsed institutsionaalse grupihoolduse asemel tihti pigem individualiseeritud lähenemist ja terapeutilist hooldust. Kutselise erihoolduspere teenuse osutajad vajavad erihooldust vajavatele lastele teenuse osutamiseks spetsiaalset ettevalmistust ja väljaõpet.

Ettevalmistused tegevuse elluviimiseks algavad 2017. aastal ning teenust hakatakse pakkuma 2018. aastal. Ettevalmistuste raames töötatakse välja kutselise erihoolduspere teenuse kirjeldus ning erinõuded teenust osutavale isikule.

Sihtrühm: perepõhise asendushoolduse pakkujad, asendushooldusel viibivad lapsed

Tegevuse elluvijja: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeerium

Tegevuste üldajaraam: 2017–2020

2.1.3. Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine järelevalve tõhustamise kaudu

Senise pigem tehnilise teenusele kehtestatud nõuete üle järelevalve tegemise asemel on vaja keskenduda teenuse kvaliteedile lähtuvalt lapse õigustest ja huvidest. Selleks tuleb pakkuda järelevalve tegijatele täiendavaid järelevalvemeetodeid ja juhiseid nende kasutamiseks. Tegevuse tulemusel tagatakse järelevalvetöötajate ühtne väljaõpe ning ühtlustatakse järelevalvemeetodeid ja praktikat, et arendada käesoleval ajal pigem sanktsioneeriva iseloomuga järelevalvesüsteemi sisulist poolt ning pakkuda seeläbi ka teenuseosutajatele tuge järelevalve käigus väljatoodud puuduste kõrvaldamiseks.

Asutusepõhisele asendushooldusele õigustatud lastest on osa lapsi paigutatud teisi asutusepõhiseid teenuseid saama, mistõttu järelevalve kaasajastamine ja tõhustamine on põhjendatud ka nendes lasteasutustes, kus lapsed viibivad pikema perioodi jooksul ööpäev läbi, sh turvakodud, rehabilitatsiooniasutused ja käitumisprobleemidega lastele mõeldud kinnise iseloomuga lasteasutused. Nimetatud teenuste puhul on sihtrühm osaliselt kattuv ning oluline on tagada laste õigused ja huvid kvaliteetse teenuse osutamise kaudu, mida aitab luua

ka juhendav ja suunav kaasaegne järelevalve. Seega on tegevuse raames eesmärk parandada ka teiste ööpäevaringset asutusepõhist teenust pakkuvate lasteasutuste üle tehtava järelevalve kvaliteeti.

Tegevuse elluviimiseks selgitatakse välja koolitus- ja/või nõustamisvajadus, korraldatakse järelevalve tegijatele täienduskoolitused või nõustamine ning vajaduse korral koostatakse ja tõlgitakse juhendmaterjalid. Koolitusvajaduse väljaselgitamisega ning koolitus- ja juhendmaterjalide ettevalmistamisega alustatakse 2018. aastal.

Sihtrühm: asendushoolduse valdkonna spetsialistid kohalikul ja riiklikul tasandil, asenduskoduteenuse pakkujad ja muud ööpäevaringse teenuse pakkujad asutustes, kus asendushooldusel olevad lapsed võivad viibida (näiteks turvakodud, rehabilitatsiooniasutused, käitumisprobleemidega lastele mõeldud kinnise iseloomuga lasteasutused jne).

Tegevuse elluvijja: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeerium

Tegevuste üldajaraam: 2018–2020

2.1.4. Teavitustegevused (alates 2017. aastast)

Nimetatud tegevuse raames on kavas koostada teavitusstrateegia ning seejärel viia ellu asjakohased sihitatud teavitustegevused.

Esmalt selgitatakse välja probleemkohad ja teavitusvajadused, millest tulenevalt koostatakse teavitusstrateegia ja tegevusplaan, mis aitab kõige efektiivsemalt kaasa püstitatud eesmärkide saavutamisele.

Tegevuse tulemusel paraneb nii asendushooldusega seotud võrgustikku kuuluvate spetsialistide kui kogu ühiskonna teadlikkus perepõhise asendushoolduse võimalustest ning vanemliku hoolitsuseta laste õigustest ja vajadustest. Samuti aitab tegevus kaasa uute perepõhise asendushoolduse pakkujate leidmisele. Teavitustegevustega alustatakse pärast seda, kui peredele on loodud süsteemsed võimalused ettevalmistuseks ja tugiteenuste saamiseks.

Teavitusstrateegia koostamist ja teavitustegevuste elluviimist alustatakse 2017. aastal. Täpsed tegevused, sealhulgas sihtrühmaspetsiifilised teavitustegevused ja meetodid määratakse kindlaks strateegia ettevalmistamisel.

Sihtrühm: perepõhise asendushoolduse pakkujad, asendushoolduse valdkonna spetsialistid, Eesti ühiskond tervikuna.

Tegevuse elluvijja: Tervise Arengu Instituut

Tegevuste üldajaraam: 2017–2020

2.1.5 Arendustegevused (alates 2018. aastast)

Asendushoolduse tugitegevuste, sh asenduskodude töönõustamise, perepõhise asendushoolduse pakkujate tugiteenuste ja elluastuvate noorte tugiisikuteenuse arendamine ja kättesaadavuse suurendamine on läbiv tegevus kõikide TAT tegevuste puhul. Samuti on oluline sihtrühma teavitada, nõustada ja toetada tugitegevuste kasutamisel. Sotsiaalkindlustusameti ülesanne on tugitegevuste kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine ning arendus- ja koostöötegevuste jätkamine. Arendustegevustesse kaasatakse ka vastavaid siht- ja sidusrühmi ning organisatsioone, vajaduse korral valdkonna eksperte nii Eestist kui välisriikidest.

Viiakse ellu asendushoolduse arendustegevusi, mis tulenevad seadusandlikest muudatustest ja aitavad kaasa ESF perioodi järel alustatud tegevuste jätkusuutlikkuse tagamisele. Sotsiaalkindlustusamet koostab asendushoolduse seadusandlikest muudatustest lähtuvalt

vajaduse korral tööprotsesside kirjeldusi, juhendmaterjale, soovitusi asendushooldusel laste heaolu ja teenuste kvaliteedi tagamiseks või tegeleb siht- ja sidusrühmade nõustamisega.

Arendustegevuste eesmärk on asendushoolduse tugitegevuste kaudu tagada asendushoolduse üle-eestiline ühetaoline kvaliteet ja areng ning nende korraldamise ja pakkumise ühtlane kvaliteet tegevuste tarbijate jaoks.

Arendustegevuste elluviimisel kaasatakse seotud osapooli ning siht- ja sidusrühmi.

Tegevuse elluvijja: Sotsiaalkindlustusamet

Tegevuste üldajaraam: 2018–2020

2.2 Järelhoolduse arendamine

Asendushoolduselt lahkunud noorte hilisema iseseisva elu tegeliku toimetuleku ja vajaduste väljaselgitamiseks ning elluastumise tugisüsteemi arendamiseks tehakse 2015. aastal uuring, mille eesmärk on elluastumise ettevalmistuse tõhususe ning järelhoolduse raames osutatavate tugimeetmete otstarbekuse ja tulemuslikkuse hindamine, samuti elluastumise ettevalmistuse ja järelhoolduse edasiste arenguvajaduste väljaselgitamine. Uuring tehakse noorte hulgas, kes on asendushoolduselt lahkunud ning iseseisvasse ellu astunud. Uuringu täpne valim töötatakse välja uuringu lähteülesande koostamisel koostöös huvigruppide ja ekspertidega. Uuring on osaliselt eelanalüüsiks järgnevatele järelhoolduse tugiteenuse arendustele, mille viib ellu Sotsiaalkindlustusamet alates 2015. aasta lõpust. Uuringu tulemusi arvestatakse laiemalt täisealistele noortele asendushooldus- ja järelhooldusteenuste arendamisel.

Peale uuringu tegemist ja täpsemate vajaduste selgumist arendatakse alates 2015. aasta teisest poolest ning osutatakse alates 2016. aastast asendushoolduselt elluastuvatele noortele iseseisvumist toetavaid tugiteenuseid. Tegevuste eesmärk on asendushoolduselt lahkuvate noorte elluastumise toetamine, sotsiaalsete ja eluoskuste arendamine ning võimalikult iseseisva toimetuleku tagamine, sealhulgas tööturule sisenemise hõlbustamine ja seal püsimise toetamine. Asendushoolduselt lahkub igal aastal täisealiseks saamise või õpingute lõpetamise tõttu kokku ca 200–300 noort, kes kogevad iseseisva elu alustamisel mitmesuguseid raskusi, näiteks eluaseme leidmisel, tööle saamisel, endale elatise teenimisel, õpingute jätkamisel jne.

Ühe toetava tegevusena kavandatakse asendushoolduselt lahkuvatele ja lahkunud noortele professionaalse tugiisikuteenuse arendamist, et tagada asendushoolduselt elluastuvate noorte iseseisev toimetulek peale asendushoolduselt lahkumist. Teenus erineb varem Eestis välja arendatud mitteformaalsest tugiisikuteenusest nii teenuse pakkujate kui teenuse korralduse poolest.

Asendushoolduselt lahkumine toimub erinevas vanuses ning on tihti seotud asendushoolduse erinevate vormide ja noore õpingutega. Selleks, et tagada toetus noortele, kes iseseisvasse ellu astumisel tuge vajavad, kirjeldatakse enne teenuse pakkuumist teenuse kriteeriumeid, muu hulgas tuuakse välja elluastumisele eelnev ja järgnev ajaperiood, millal noorel on õigus teenust saada. Siinjuures tuleb arvestada, et tugiisiku vajadus võib tekkida juba elluastumise planeerimise etapis, mistõttu tuleb tugiisikuteenust võimaldada ka nendele noortele, kes lähiajal iseseisvasse ellu astumist planeerivad.

Sihtrühm: asendushoolduselt lahkuvad ja lahkunud noored

Tegevuse elluviija: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeerium

Tegevuste üldajaraam: 2015–2020

3 Näitajad

Näitaja	Näitaja nimetus	Algtase (2013)	Sihttase (2018)	Sihttase (2023)	Selgitus
Rakenduskava väljundnäitaja	Perepõhiste asendushoolduse vormide pakkujate arv	0	750	1200	Panustab rakenduskava väljundnäitajasse.
TAT-spetsiifilised väljundnäitajad					
Tegevus 1. Asendushoolduse mitmekesistamine ning tugitegevused	Perepõhiste asendushoolduse vormide pakkujate arv	0	750	1200	Panustab otseselt rakenduskava väljundnäitajasse.
	Koolitusel osalenud või tugiteenust saanud asenduskoduteenuse osutajate ja järelevalve tegijate arv	0	250	500	Asenduskoduteenuse osutajate täienduskoolitused, tugiteenused asenduskoduteenuse osutajatele ning järelevalve tegijate täienduskoolitused
Tegevus 2. Järeelhoolduse arendamine	Tugiteenuseid saanud asendushoolduselt elluastuvate noorte arv	0	245	445	

4 Toetuse andmise tingimuste mõju läbivatele teemadele

Toetuse andmise tingimused (TAT) mõjutavad:

Regionaalareng jah ei

TAT edukas elluviimine tasakaalustab asendushooldusteenuste levimust eri piirkondades. See on eelduseks kõigi piirkondade arengueelduste maksimaalseks ärakasutamiseks ja ühtlasemaks regionaalseks arenguks, kus inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad head teenused, töökohad ja mitmekesiseid tegevusi võimaldav elukeskkond.

Programmi tegevused aitavad kaasa: 1) perepõhise asendushoolduse osakaalu suurenemisele asendushoolduses ja selle kvaliteedi paranemisele, 2) asendushoolduselt lahkuvate noorte paremini toetatud elluastumisele ning seeläbi noorte võimalikult iseseisvale toimetulekule, sealhulgas tööturule sisenemisele ja seal püsimisele.

Toetades perepõhise asendushoolduse pakkujaid nõustamiste ja koolitustega, ärgitatakse teenusepakkujate leidmist üle Eesti, mis omab mõju teenuse võimalikult kodu lähedasele ja paremale kättesaadavusele (piirkondades paraneb teenuse kättesaadavus ja kvaliteet). Ühtlasi on eri piirkondades perepõhise asendushoolduse arendamisel väike mõju ka piirkondliku inimressursi paremale kasutamisele.

Arvestades, et asendushoolduselt lahkuvad noored pärinevad eri piirkondadest ja nende elluastumisel soodustatakse nende naasmist kodukohta, võimaldab programmi tegevus noortel paremini leida töö ja elukoht regionaalselt erinevates piirkondades, omades seeläbi mõõdukat mõju ka piirkondlikule majandusarengule.

Keskkonnahoid ja kliima jah ei

Tegevuste elluviimisega ei kaasne otseselt muutust ega negatiivset mõju keskkonnahoiu ja kliima eesmärgile.¹¹ Hinnang põhineb perioodi 2014–2020 Euroopa Liidu vahendite kasutamise partnerlusleppe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruandel.

Infoühiskond jah ei

TAT toetab mitmete tegevuste kaudu (veebinõustamine, teavitusematerjalide ülespanek veebi) infotehnoloogia potentsiaali nutikat kasutamist hoolekandevaldkonnas ja selle kaudu Eesti strateegiliste eesmärkide saavutamisel. Ka Eesti infoühiskonna arengukava 2020 näeb võimaliku tulevikusuunana mitmeid kaugteenuseid.

Programmi tegevuste elluviimisel kasutatakse infotehnoloogilisi vahendeid ja kanaleid (telefoni- ja veebinõustamised, materjalide veebipõhine levitamine jne) ning luuakse seeläbi parem teadlikkus infoühiskonna võimalustest perepõhise asendushoolduse pakkujate seas.

Riigivalitsemine jah ei

TAT edendab terviklikku ja tõhusat riigivalitsemist, toetades teenuse kvaliteedi ühtlustumist kogu riigis. Kavandatud teenuseuringud aitavad edendada avalike teenuste kasutajasõbralikku osutamist.

¹¹ [Euroopa Liidu vahendite kasutamise partnerlusleppe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava keskkonnamõju strateegilise hindamise \(KSH\) aruanne](#)

Võrdsed võimalused¹²

Sooline võrdsus jah ei

TAT sisaldab tegevusi, mis panustavad otseselt soolise võrdõiguslikkuse edendamisse

jah ei

TAT tegevuste raames edendatakse perepõhise asendushoolduse pakkumist ja asendushoolduselt lahkuvate noorte paremat iseseisvat toimetulekut. Sealjuures lähtutakse asendushooldust saavate laste ja noorte toetamisel nende individuaalsetest vajadustest ning tagatakse läbivalt mõlemast soost lapsele ja noorele võrdsed võimalused. Ühtlasi jälgitakse, et tegevused toetaks nii poiste kui tüdrukute iseseisvat toimetulekut ning et haridus- ja karjääriteede valikute toetamisel lähtutaks noore kutsumusest ja individuaalsete võimetest mitte soolisest kuuluvusest.

TAT panustab soolise võrdõiguslikkuse edendamisse sooküsimuste lõimimisega¹³ TAT ettevalmistamisse, rakendamisse ja seiresse

jah ei

Võrdne kohtlemine

jah ei

Programmi tegevuste elluviimine edendab perepõhise asendushoolduse pakkumist ja asendushoolduselt lahkuvate noorte paremat iseseisvat toimetulekut. Seeläbi aidatakse kaasa ka keerulisemate asendushooldust vajavate laste parematele kasvutingimustele ja elus toimetulemisele. Ühelt poolt pakub arendatav tugisüsteem asendushoolduse pakkujatele enam julgust ja teadmisi, kuidas toime tulla ning aidata ja arendada puudega või käitumishäirega last. Teisalt tagavad elluastumist toetavad tegevused (nt professionaalne tugiisik) muu hulgas noore erivajadusest sõltuva iseseisvat toimetulekut toetava individuaalse lähenemise. Seega aitavad programmi tegevused kaasa asendushooldust vajavate laste ja noorte, sealhulgas erivajadusega ja puudega noorte võrdsemate võimaluste tagamisele ja ühiskonnaelus osalemisele.

TAT elluviimine aitab kaasa võrdsete võimaluste tagamisele ühiskonnas, toetades seega sidusa ja jätkusuutliku ühiskonna kujunemist. Tegevused hõlmavad eri soost ja rahvusest ning eri vanuses ja tervises seisundiga inimeste ühiskonnaelus täisväärtusliku osalemise võimaluste võrdsustamist teiste ühiskonnaliikmetega.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 7. Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine ja mittediskrimineerimine.

¹³ TAT ettevalmistamisel, rakendamisel ja seires võetakse arvesse naiste ja meeste erinevat olukorda ja vajadusi ning hinnatakse mõju naiste ja meeste sotsiaal-majanduslikule olukorrale ühiskonnas selleks, et tagada ühtmoodi kasu nii naistele kui meestele ning kaotada ebavõrdsus.

5 Seos prioriteetse suuna teiste meetmete, toetuse andmise tingimuste ja avatud taotlusvoorudega

Meetme „Tööturul osalmist toetavad hoolekandeteenused“ eesmärk on sotsiaalteenuste kättesaadavuse, mitmekesistamise ja kvaliteedi parandamise kaudu soodustada erivajadustega, hoolduskoormusega ja toimetulekuraskustes inimeste osalemist tööturul.

Kuna asendushoolduselt lahkuvad noored võivad samuti nagu hoolduskoormusega isikud või erivajadusega inimesed jääda tööturult eemale ning sattuda seeläbi sotsiaalmajanduslikesse raskustesse, võib öelda, et käesolev TAT taotleb lähedasi eesmärke meetmete „Lapsehoiu ja puudega laste hoolekandeteenuste arendamine hoolduskoormuse vähendamiseks“ ning „Kättesaadavate ja kvaliteetsete tervishoiuteenuste tagamine tööhõives püsimise ja hõivesse naasmise suurendamiseks“ TAT-de ja avatud taotlusvoorudega. TAT „Asendushoolduse kvaliteedi parandamine“ eesmärk on ühelt poolt asendushoolduse kvaliteedi arendamine, et pakutavad asendushooldusvõimalused tagaksid lapse kasvuperioodil järjepideva protsessina parima ettevalmistuse iseseisvaks toimetuleks ning teiselt poolt järelhooldusteenuste arendamine, et pakkuda tuge iseseisvasse ellu astumise planeerimiseks ja iseseisvas elus toimetulekuks.

Prioriteetse suuna tulemuslikkus saavutatakse eri meetmete raames teostatavate tegevuste elluviimisega.

6 Seos valdkondlike arengukavadega

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2014–2017 näeb ette tegeleda hoolekandeteenuste ja sotsiaaltoetuste vajadustepõhise kättesaadavuse, hoolekandeteenuste kvaliteedi ja klientide parema teadlikkuse tagamise ning hoolekandeteenuste jätkusuutlikkuse ja efektiivsusega.¹⁴

TAT on seotud laste ja perede arengukavaga perioodiks 2012–2020, mille eesmärk on riigis ühtsete arengusuundade tagamine laste ja perede heaolu ning toimetuleku toetamiseks, et kõigil lastel oleks võimalus kasvada ja elada turvalises ning inimsõbralikus elukeskkonnas. Laste ja perede arengukavas on peaeesmärgi saavutamiseks püstitatud viis strateegilist eesmärki:

1. Eesti laste- ja perepoliitika on teadmispõhine ja ühtne, et toetada ühiskonna jätkusuutlikkust.
2. Eesti on positiivset vanemlust toetav riik, kus pakutakse vajalikku tuge laste kasvatamisel ja vanemaks olemisel, et parandada laste elukvaliteeti ja tulevikuväljavaateid.
3. Lapse õigused on tagatud ning loodud on toimiv lastekaitseüsteem, et väärtustada ühiskonnas iga last ja tema arengut ning heaolu toetavat turvalist keskkonda.
4. Eestis on perede adekvaatset majanduslikku toimetulekut toetav kombineeritud toetuste ja teenuste süsteem, et pakkuda perele püsivat kindlustunnet.
5. Meestel ja naistel on võrdsed võimalused töö-, pere- ja eraelu ühitamiseks, et soodustada kvaliteetset ja iga pereliikme vajadustele vastavat igapäevaelu.

TAT „Asendushoolduse kvaliteedi parandamine“ omab seost kõigi laste ja perede arengukavas nimetatud peamiste strateegiliste eesmärkidega, kuid asendushoolduse arendamise tegevused on välja toodud strateegilise eesmärgi nr 3 meetmes 3.3, millest lähtuvalt on eesmärk inimeste vajadustest lähtuvate efektiivsete sekkumiste pakkumine ja arendamine. Vanemliku hoolitsuseta laste puhul on peamisteks tegevussuundadeks peresarnase ja igakülgset arengut soodustava elukeskkonna võimaldamine, sealhulgas hooldus-, eeskoste- ja lapsendajaperdele eel- ja järelteenuseid hõlmava tugisüsteemi väljatöötamine. Nimetatud meetmega seonduvalt valmis 2014. aasta lõpus Sotsiaalministeeriumis asendushoolduse roheline raamat, mis sätestab põhimõtted asendushoolduse kvaliteedi parandamiseks, perepõhise asendushoolduse arendamiseks ning asendushoolduselt elluastumise toetamiseks. Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid kasutatakse osaliselt asendushoolduse rohelises raamatus seatud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks.

Konkurentsivõime kava Eesti 2020 kaks kesksel eesmärgil on Eesti tootlikkuse ja tööhõive suurendamine. Lähiaastate peamine fookus on hariduse ja tööhõive valdkonnal rõhuasetusega pikaajaliste ja noorte töötute tööturule integreerimisel ning oskuste arendamisel. Suurimas vaesusriskis on läbi aastate olnud töötud ning üksi elavad üle 65-aastased inimesed.¹⁵ Kuna asendushoolduselt lahkunud noored, eelkõige institutsionaalselt asendushoolduselt lahkunud noored on iseseisvasse ellu astumisel ning tööturule sisenemisel ja seal püsimisel võrreldes bioloogilises peres kasvavate noortega ohustatud, on vajalik neid abistada tööturule sisenemisel ning toetada tööturul püsimiseks. Selleks on TAT-s planeeritud tegevused muu hulgas asendushoolduse kvaliteedi parandamiseks, perepõhise asendushoolduse arendamiseks ning asendushoolduselt elluastumise ja järelhoolduse arendamiseks (nt professionaalse tugiisikuteenuse pakkumine asendushoolduselt lahkujatele).

¹⁴ <http://www.sm.ee/meie/eesmargid-ja-nende-taitmine/ministeeriumi-arengukava.html>

¹⁵ <http://valitsus.ee/et/riigikantselei/eesti2020>

7 Toetuse andmise tingimuste rakendamine

7.1 Toetuse saaja ja partneri kohustused

7.1.1 Toetuse saajale kohalduvad lisaks käesolevas TAT-s sätestatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *struktuuritoetuse seadus*) §-des 24 ja 26 ning struktuuritoetuse seaduse alusel kehtestatud õigusaktides toetuse saajale sätestatud kohustused. Ühtlasi on toetuse saaja kohustatud:

- 7.1.1.1 esitama RA-le TAT järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste detailse kirjelduse (lisa 1 vorm A) ja sellele vastava eelarve kulukohtade lõikes (lisa 1 vorm B) kinnitamiseks jooksva aasta 1. novembriks;
- 7.1.1.2 esitama punktis 7.1.1.1 nimetatud dokumendid peale nende kinnitamist 5 tööpäeva jooksul RÜ-le;
- 7.1.1.3 esitama RA nõudmisel TAT eelarve jagunemise aastate ja eelarveartiklite lõikes;
- 7.1.1.4 rakendama TAT vastavalt kinnitatud detailsele tegevuste kirjeldusele ja eelarvele;
- 7.1.1.5 esitama RA-le TAT eelarve täitmise aruande iga kuu 10. kuupäevaks eelmise kuu kohta RA poolt välja töötatud vormil;
- 7.1.1.6 esitama RÜ-le järgneva eelarveaasta väljamaksete prognoosi 10. detsembriks või 10 tööpäeva jooksul peale lisa 1 vormi A ja vormi B kinnitamist. Esimese eelarveaasta väljamaksete prognoosi esitama 15 tööpäeva jooksul TAT kinnitamisest;
- 7.1.1.7 esitama korrigeeritud prognoosi järele jäänud eelarveaasta osas kui punktis 7.3 nimetatud maksetaotlus erineb rohkem kui ¼ võrra punktis 7.1.1.6 esitatud prognoosist;
- 7.1.1.8 pidama arvestust projekti tulude osas vastavalt ühendmääruse § 5 lõikele 6 ning esitama nimetatud arvestuse rakendusüksusele korra aastas 20. jaanuariks eelmise kalendriaasta kohta või muul ajal rakendusüksuse nõudmisel.

7.1.2 TAT partnerile kohaldub struktuuritoetuse seaduse § 25. Ühtlasi on partner kohustatud:

- 7.1.2.1 esitama toetuse saaja nõudmisel punktis 7.3.3 nimetatud partneri organisatsiooni dokumendid;
- 7.1.2.2 esitama toetuse saajale partneri järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste detailse kirjelduse ja sellele vastava eelarve kulukohtade lõikes jooksva aasta 1. oktoobriks;
- 7.1.2.3 esitama toetuse saaja poolt antud tähtajaks järgneva eelarveaasta TAT kulude planeerimiseks prognoosi ja jooksva eelarveaasta prognoosi parandused ja/või muudatusettepanekud lähtuvalt toetuse saaja ja/või partneri vajadusest;
- 7.1.2.4 esitama toetuse saajale maksetaotluse tasutud kuludokumentide alusel hiljemalt iga kuu 10. kuupäevaks või vastavalt toetuse saaja nõudele viis tööpäeva enne TAT prognoosis märgitud toetuse saaja maksetaotluse esitamise tähtaega rakendusüksusele;
- 7.1.2.5 esitama toetuse saajale elektrooniliselt TAT vahearunde iga aasta 5. jaanuariks ning 5. juuniks ning lõpparuande vastvalt toetuse saaja poolt antud tähtajaks.
- 7.1.2.6 esitama toetuse saajale iga kvartali lõppedes hiljemalt järgmise kuu 7. kuupäevaks tegevustes osalejate andmed;
- 7.1.2.7 esitama toetuse saajale eelarve täitmise aruande hiljemalt iga kuu 5. kuupäevaks.
- 7.1.2.8 esitama toetuse saajale esimeses maksetaotluses esitatud kuludega ning edaspidi vastavalt rakendusüksuse poolt saadetud valimiridade põhjal kaasnevad lisadokumendid (sh hankedokumendid, memod, osalejate nimekirjad, päevakavad) ja andma vajadusel täiendavaid selgitusi.

7.2 Kulude abikõlblikkus

7.2.1 Kulu on abikõlblik, kui see on põhjendatud, tekib vastavalt Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ühendmäärus*) § 2 lõigetele 3 ja 4 ning makstakse vastavalt lõikele 5 ning on kooskõlas Euroopa Liidu ja Eesti õigusega.

7.2.2 Abikõlblikeks kuludeks loetakse käesolevas TATis nimetatud tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud, mis vastavad ühendmääruses ning käesolevas TATis sätestatud tingimustele.

7.2.3 Sealhulgas on abikõlblikud kulud:

7.2.3.1 TAT elluviimisega seotud otsesed personalikulud vastavalt ühendmääruse § 3 lõike 1 punktidele 1–4;

7.2.3.2 TAT kaudsed kulud 15% ühtse määra alusel arvestatuna otsestest personalikuludest. TAT kaudseteks kuludeks loetakse ühendmääruse § 9 lõikes 5 nimetatud TAT üldkulud ning § 9 lõikes 6 nimetatud tegevuste tegemisel tekkivad personalikulud.

7.2.4 Lisaks ühendmääruse §-s 4 nimetatud kuludele on TAT raames mitteabikõlblikud järgmised kulud:

7.2.4.1 päevaraha, majutuskulu ja mootorsõiduki kasutamise kulu osas, mis ületab vastavates õigusaktides kehtestatud maksustamisele mittekuuluvat piirmäära;

7.2.4.2 hoonestatud ja hoonestamata maa, kinnisvara ja mootorsõiduki ost;

7.2.4.3 ühtse määra alusel hüvitatud kaudsed kulud enne käesoleva TAT kinnitamist;

7.2.4.4 väliskoolituse ja –lähetuskulud väljaspool Euroopa Liidu liikmesriike.

7.3 Toetuse maksmine

7.3.1 Toetuse maksmine toimub vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 28–30 ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele. Lihtsustatud hüvitamisviiside alusel toetuse väljamaksmisel kulu tegelikku maksumust ei tõendata ega kontrollita.

7.3.2 Toetust makstakse ühendmääruse § 14 lõike 1 punkti 1 alusel.

7.3.3 Enne esimese maksetaotluse esitamist peab toetuse saaja esitama RÜ-le:

7.3.3.1 väljavõtte oma raamatupidamise sise-eeskirjast, milles on kirjeldatud, kuidas TAT kulud ja tasumist eristatakse raamatupidamises muudest TAT rakendaja kuludest;

7.3.3.2 koopia riigihangete läbiviimise korrast asutuses;

7.3.3.3 lühikirjelduse TAT rakendamise seotud dokumentide algatamise, viseerimise ja kinnitamise kohta ning vajadusel allkirjaõigusliku isiku poolt edasivolitatud õiguste korral vastavad volituste koopiad.

7.3.4 Punktis 7.3.3 nimetatud dokumente ei pea esitama kui toetuse saaja on varasemate TAT rakendamisel nimetatud dokumendid esitanud ja neid ei ole enne uue TAT rakendamist muudetud. Toetuse saaja esitab RÜ-le sellekohase kirjaliku kinnituse.

7.3.5 Maksetaotlusi võib esitada mitte harvem kui kord kvartalis ja mitte tihedamini kui kord kuus. Kui makstud abikõlblike kulude maksumus on riigihanke piirmääruga võrdne või seda ületav, siis esitatakse maksetaotlus kord kuus. Maksetaotluse menetlusaeg on kuni 90 kalendripäeva.

7.3.6 Toetus makstakse toetuse saajale välja ühendmääruses kehtestatud korras rakendusüksusele esitatud maksetaotluse alusel struktuuritoetuse registri kaudu või registri väliselt. Maksetaotluse vormi kinnitab rakendusüksus.

7.3.7 Projekti kaudsed kulud makstakse välja arvestatuna 15% projekti abikõlblikest otsestest personalikuludest.

7.3.8 Toetus makstakse välja vastavalt TATis nimetatud toetuse osakaalule abikõlblikest kuludest ja mitte rohkem, kui määratud toetuse summa.

7.3.9 RÜ-I on õigus peatada maksetaotluse menetlemine osaliselt või täielikult, kui:

7.3.9.1 maksetaotluses esineb puudusi;

7.3.9.2 toetuse kasutamiseiga seotud kohustus on täitmata;

7.3.9.3 kulu abikõlblikkus ei ole üheselt selge;

7.3.9.4 ilmnenud asjaolude põhjal on kahtlus, et toetuse saaja ei suuda viia ettenähtud ajaks TAT ellu või saavutada kavandatud tulemust;

7.3.9.5 maksetaotlusega taotletavat toetuse summat on võimalik struktuuritoetuse seaduse § 48 lõike 3 kohaselt tasaarveldada struktuuritoetuse seaduse § 30 lõigete 5 ja 6 alusel väljamaksmisele mittekuuluva või finantskorrektsiooni otsuse kavandis nimetatud tagasimaksmisele kuuluva toetusega.

7.2.10 Kui maksetaotluse kontrollimisel ilmneb, et toetuse saajal on täitmata maksetaotluses nimetatud kuluga seotud kohustus või nõue või maksetaotluses esineb puudus, mida on võimalik kõrvaldada rakendusüksuse määratud tähtaja jooksul, siis võib rakendusüksus määrata kohustuse ja nõude täitmiseks ning puuduse kõrvaldamiseks uue tähtaja. Kui puudus kõrvaldatakse või kohustus või nõue täidetakse määratud tähtaja jooksul, loetakse, et maksetaotlus on esitatud puudusteta ja kohustus või nõue on täidetud.

7.3.11 Korraldusasutus võib kontrollida kulude abikõlblikkust, sealjuures kulu abikõlblikuks lugemise aluseks olevat teavet, dokumente ja muid tööandeid. Korraldusasutus võib kohustada rakendusüksust peatama maksetaotluse menetluse osaliselt või täielikult struktuuritoetuse § 30 lõikes 4 nimetatud juhtudel.

7.3.12 Korraldusasutus keelab rakendusüksusel toetuse väljamaksmise, kui kulu ei ole abikõlblik. Korraldusasutus võib keelata toetuse maksmise struktuuritoetuse seaduse § 30 lõikes 6 nimetatud juhtudel.

7.3.13 Viimane maksetaotlus esitatakse hiljemalt koos TAT lõpparuandega. Viimane väljamakse tehakse pärast lõpparuande kinnitamist RA poolt.

7.4 TAT muutmine

7.4.1 Kui ilmneb vajadus TAT tegevuste, tulemuste, eelarve, näitajate või TAT abikõlblikkuse perioodi muutmiseks, esitab toetuse saaja RA-le põhjendatud taotluse.

7.4.2 RA vaatab punktis 7.4.1 viidatud muudatuse taotluse läbi 25 tööpäeva jooksul alates taotluse kättesaamisest ja teeb otsuse TAT muutmise taotluse osas peale punktis 7.4.4 nimetatud RÜ poolt edastatud ettepanekut ja punktis 7.4.8 nimetatud kooskõlastamist.

7.4.3 Puuduste esinemisel annab RA toetuse saajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Taotluse menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

7.4.4 RA edastab muutmise taotluse peale läbi vaatamist arvamuse avaldamiseks RÜ-le. RÜ-I on õigus teha muudatuste kohta ettepanekuid. RÜ esitatavate ettepanekute tähtaeg kooskõlastatakse RA-ga muudatuste sisust ja ulatusest lähtuvalt.

7.4.5 RÜ võib toetuse saajale või RA-le teha ettepanekuid TAT eelarve muutmiseks, kui TAT seirearuandes esitatud andmetest või muudest asjaoludest selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT eduka elluviimise tagamiseks.

7.4.6 TAT muutmist ei saa taotleda sagedamini kui korra 6 kuu jooksul, välja arvatud juhul, kui on olemas RA ja RÜ nõusolek.

7.4.7 RA võib muuta TAT, kui selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT edukaks elluviimiseks või toetuse saajal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. Kui TAT

rakendamisel on kalendriaasta lõpu seisuga tekkinud eelarveliste vahendite jääk, on RA-I õigus vähendada TAT kogueelarvet kalendriaasta kasutamata jäänud eelarve summa ulatuses.

7.4.8 TAT muutmine kooskõlastatakse korraldusasutusega, valdkondlikku komisjoni kuuluva rakendusasutusega ning teiste rakendusasutustega, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuse või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest.

7.4.9 TAT muutmiseks punkti 7.4.1 tähenduses ei loeta:

7.4.9.1 punktis 7.1.1 nimetatud järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste kirjelduse ja sellele vastava eelarve kulukohtade lõikes (edaspidi tegevuste kirjeldus ja eelarve) esitamist;

7.4.9.2 lisa 1 vormis B näidatud toetuse ja omafinantseeringu muutmist aastate lõikes tingimusel, et TAT kogutoetuse summa ja määr ei muutu.

7.4.10 RA vaatab tegevuste kirjelduse ja eelarve läbi 20 tööpäeva jooksul ning puuduste mitteesinemisel esitab punkti 7.4.8 kohaselt kooskõlastamisele. Peale kooskõlastamist esitab RA tegevuste kirjelduse ja eelarve ministrile kinnitamiseks.

7.4.11 Puuduste esinemisel tegevuste kirjelduses ja/või eelarves annab RA toetuse saajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Tegevuste kirjelduse ja/või eelarve menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

7.4.12 Eelnevalt RA-ga kirjalikult kooskõlastades, ei eelda TAT muutmist konkreetse aasta/aastate vastavale tegevuskavale kinnitatud eelarve muutmise tingimusel, et TAT kogutoetuse summa ja osakaal finantsallikates ei muutu, kui:

7.4.12.1 kinnitatud eelarve kuluridasid ei muudeta ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt rohkem kui 15% ja

7.4.12.2 muudatuste summa ei ületa ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt 10 000 eurot;

7.4.13 Peale punktis 7.4.12 nimetatud muudatuste kooskõlastust esitab toetuse saaja 5 tööpäeva jooksul muudetud eelarve koos RA kooskõlastusega RÜ-le.

7.5 Toetuse kasutamisega seotud teabe ja seirearuannete esitamine

7.5.1 TAT elluvijja esitab RÜ-le RA kehtestatud vormil TAT vahearuaande koos lisadega struktuuritoetuste registri (edaspidi *register*) vahendusel üldjuhul iga aasta 20. jaanuariks ja 15. juuniks. Kui registri vahendusel ei ole võimalik vahearuanne esitada, siis esitatakse vahearuanne elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatult. Juhul kui TAT tegevuste alguse ja esimese vahearuaande esitamise tähtpäeva vahe on vähem kui neli kuud, esitatakse vahearuanne järgmiseks tähtpäevaks.

7.5.2 TAT elluvijja esitab RÜ-le RA kehtestatud vormil TAT lõpparuande registri vahendusel 45 päeva jooksul alates TAT abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Kui registri vahendusel ei ole võimalik lõpparuannet esitada, siis esitatakse lõpparuanne elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatud.

7.5.3 Juhul kui vahearuaande ja lõpparuande esitamise vahe on vähem kui kuus kuud, esitatakse vaid lõpparuanne.

7.5.4 RÜ kontrollib 20 tööpäeva jooksul vahe- või lõpparuande (edaspidi koos seirearuanne) laekumisest, kas TAT seirearuanne on vormikohane ja nõuetekohaselt täidetud.

7.5.5 Juhul kui vahearuaandes puudusi ei esine, kinnitab RÜ TAT vahearuaande.

7.5.6 Juhul kui lõpparuandes puudusi ei esine, kooskõlastab RÜ lõpparuande ja teavitab 5 tööpäeva jooksul RA-d. RA teavitab lõpparuande kinnitamisest viivitamatult RÜ-d kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Kui lõpparuanne on esitatud elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatult, siis edastab RÜ lõpparuande 5 tööpäeva jooksul RA-le kinnitamiseks.

7.5.7 Puuduste esinemisel vahearuanes annab RÜ toetuse saajale vähemalt 10 tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning RÜ kinnitab TAT vahearuanes 5 tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist.

7.5.8 Puuduste esinemisel lõpparuandes annab RÜ TAT elluviijale vähemalt 10 tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning teavitab 5 tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist RA-d. RA teavitab lõpparuande kinnitamisest viivitamatult RÜ-d kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Kui lõpparuanne on esitatud elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatult, siis edastab RÜ lõpparuande 5 tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist RA-le kinnitamiseks.

7.5.9 Kui RA-le esitatud lõpparuandes esineb puudusi teavitab RA sellest RÜ-d ja edasine lõpparuande menetlemine toimub vastavalt p-le 7.5.9.

7.5.10 TAT seirearuandes peab olema kajastatud vähemalt järgmine informatsioon:

7.5.10.1 andmed TAT kohta (nimetus, tunnusnumber, toetuse saaja ja partneri(te) nimed, abikõlblikkuse periood jne);

7.5.10.2 ülevaade TAT tegevuste elluviimisest (kumulatiivselt);

7.5.10.3 näitajate täitmine (kumulatiivselt);

7.5.10.4 hinnang TAT tulemuslikkusele ja püstitatud eesmärkide saavutamisele;

7.5.10.5 TAT mõju läbivatele teemadele;

7.5.10.6 toetuse saaja hinnang partnerluse toimimisele (täidetakse juhul, kui TAT tegevuste elluviimise on kaasatud partner).

7.6 Finantskorrektsioonid

7.6.1 Finantskorrektsioone teeb RÜ vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 45–47.

7.6.2 Toetuse tagasimaksmine toimub vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 48–49.

7.7. Vaiete menetlemine

7.7.1. RA otsuse või toiminguga peale esitatud vaide menetleja on RA.

7.7.2. RÜ otsuse või toiminguga peale esitatud vaide menetleja on RÜ.

8 Riskide hindamine

Risk	Tegevus riskide maandamiseks
Hankemenetluses ei leita kvalifitseeruvaid uuringute ja analüüside tegijaid.	Riski maandamiseks on vajalik omada ülevaadet käimasolevatest ja planeeritavatest uuringutest ning planeerida tegevusi, arvestades, et pakkujate hulk on piiratud.
Uuringutes ei ole vastanute arv piisav kogu sihtrühma kohta käivate üldistuste tegemiseks.	Hangete lähteülesannetes nähakse ette sihipärane tegevus valimisse sattunute vastamiseks kättesaamiseks (nt küsitleja korduvkülastus) ja selleks vajalikud finantsvahendid.
Hangetega ei leita sobivaid koostööpartnereid teenuse üleriigiliseks tagamiseks.	Asjakohane ja piisav teavitustöö võimalike pakkujate hulgas, koostöö soodustamine, sh ühispakkumise võimaluste selgitamine, arvestades, et teenuse ühtlane kvaliteet oleks samal ajal tagatud.
Teenuse osutamise ebaühtlane kvaliteet.	Üleriigiliselt ühtlase kvaliteedi tagamiseks on vajalik teenuste kirjeldamine. Teenuseosutajatega seonduvate riskide maandamiseks on vajalik kehtestada riske maandavad nõuded teenuseosutajate suhtes.
Teenuseosutajad ei suuda tagada piisavas mahus teenuste osutamist.	Nõutud mahud fikseeritakse teenuseosutajatega sõlmitavates lepingutes. Pidev teenuseosutamise seonduvate näitajate täitmise jälgimine võimaldab välja selgitada probleeme ning leida lahendusi.
Sihtrühma väike huvi teenuste vastu ja vähene osalemine teenuste saamises.	Risk on minimaalne, kuna tugiteenused on sihtrühma poolt oodatud. Risk võib olla piirkondlik ning seda tuleb maandada piisava teavitustegevusega sihtrühmale usaldusväärsete isikute kaudu.
Asendushoolduse strateegiliste eesmärkide ja pikaajaliste tulemuste saavutamise olukorras, kus erinevate tegevuste eest vastutavad erinevad partnerid.	Riskide maandamiseks on vajalik Sotsiaalministeeriumi koordineeritav koostöö eri osapoolte vahel, et saavutada nii TAT näitajaid kui ka asendushoolduse pikemaajalisi strateegilisi eesmärgi.
Teenuste jätkusuutlikkuse tagamine peale rahastamisperioodi lõppemist.	Eelarvevahendite õigeaegne planeerimine riigieelarvesse ning vajalikkuse põhjendamiseks tegevuste mõjususe hindamine.

9 Lisad

TAT tegevuste detailne kirjeldus – lisa 1 vorm A

TAT finantsplaan ja eelarve kulukohtade lõikes – lisa 1 vorm B